

POŠTARINA PLAĆENA U GOTOVOM.

GOD. I.

U ZAGREBU, SVIBANJ 1930.

BR. 3.

»Mali Istranac« izlazi jedamput mjesečno. — Pretplata iznosi 12 dinara na godinu. — Pojedini broj stoji 1 dinar. — Za inostranstvo dvostruko. Uredništvo i uprava nalaze se u Boškovićevoj ulici br. 20. — Telefon 59.31.

SADRŽAJ: Ernest Radetić: Priča o malim Alzačanima. — Josip A. Kraljić: Mali od foguna. — Josip A. Kraljić: Pustinjakovo zvonce. — Ernest Radetić: Strahovi. — Jos. A. Kraljić: U nekom kraljevstvu... — Razne vijesti. — Veseli kutić. — Zagonetke i odgonetke.

UREDNICI:

ERNEST RADETIĆ, ZAGREB i JOSIP A. KRALJIĆ, SPLIT.

UPOZORENJE.

Bijaše nam isprva nakana, da izdajemo »Mali Istranin« dvanaest puta u godini, tj. svakog mjeseca jedamput, bez obzira na školske praznike.

No, budući da su naši pretplatnici u ogromnoj većini učenici raznih škola, koji će se za vrijeme praznika razletjeti kud koji, to smo na njihovu općenitu želju odlučili da list za vrijeme školskih praznika ne tiskamo.

Kako će povrh toga ove godine škole zbog svesokolskog sleta završiti mnogo ranije nego obično, t. j. već prvih dana lipnja, to je ovaj broj posljednji u ovoj školskoj godini. Izdajemo ga stoga s obilježim sadržajem, ali mu ne povisujemo cijenu.

Naredni će broj izaći u mjesecu rujnu ove godine, dakle početkom nove školske godine, pa preporučamo svim svojim malim prijateljima, da nas ni u novoj školskoj godini ne zaborave.

Ovom prilikom dužnost nam je najtoplije se zahvaliti svima, koji su poradili na tom, da list uspije i raširi se. A uspio je zaista, iznad svakog očekivanja. Dok smo prvi broj tiskali u tri tisuće primjeraka, sve se bojeći, da nas možda mladi naraštaj ne će shvatiti, pa da će list odbiti, bili smo veoma ugodno iznenađeni, kad su nam sa svih strana države počela dolaziti iskrena i topla pisma od malih Jugoslavena, prijatelja naše zarobljene Istre.

Drugi smo broj štampali stoga u PET TISUĆA primjeraka, ali i to je bilo premalo.

Srce je naše ushićeno! To je najočitiji dokaz, da naša sirotna Istra nije zaboravljena. Pomalja se nova vojska njenih prijatelja, revnih i požrtvovnih, koji će jednoć znati i htjeti ispuniti svoju dužnost. Mali Istrani, uz Rašu, Lim i Mirnu, mogu gledati u nju s mnogo nada i mnogo pouzdanja.

A sada zbogom, prijatelji mali, i do viđenja u rujnu. Tko je od vas sokol, neka se spremi na slet i drži se junački i hrabro!

UREDNICI »MALOG ISTRANINA«.

MALI ISTRANIN

GOD. I.

ZAGREB, SVIBANJ 1930.

BR. 3.

Priča o malim Alzačanima.

Davno je tome bilo, davno, dok još nas ni na svijetu ne bijaše. Bit će tome blizu šezdeset godina. Francuska je onih godina teško stradala. Navalio na nju sa sjevera dušmanin, Nijemac, i stao joj otimati komad po komad zemlje. Na stotine tisuća najvrijednijih francuskih sinova stalo je na branik domovine, ali uzalud. Njemačka vojska bijaše jača. Prešla je preko lješina najboljih francuskih junaka i stigla čak pod sam glavni grad Pariz, opkolila ga, izmučila gladu i prisilila na predaju. Francuzi su morali zamoliti mir i platiti Nijemcima veliku odštetu.

LIJEPA NAŠA ISTRANIN: Draga pod Mošćenicama drevnim.

Bahati njemački pobjednici nijesu tražili malo: deset krcatih vlakova suhog zlata odvezli su iz Francuske u Njemačku; ni to im ne bijaše dosta! Oni su zatražili od Francuza mnogo voće blago, zatražili su, da im dadu najljepši dio svoje domovine, pokrajinu Alzaciju—Lorenu.

Kad su to Francuzi čuli svi su zaplakali. Jer Francuzi ovu svoju lijepu zemlju mnogo vole. To je njihova mezimica i miljenica. Vole je to više, što je u povijesti mnogo prepatila. Kad su dakle Francuzi čuli, da će morati otkinuti od svoje domovine ponajdraži njezin dio i izručiti ga nezasićenom dušmaninu, gorko su zatužili. Svako je rodoljubivo fran-

cusko srce zakrvarilo od bola. Ali oni nijesu klonuli. Rekli su: Dajemo dragu našu Alzaciju, jer moramo, jer nam je silom otimlju. Ali mi dovikujemo i dovikivat ćemo Nijemcu i čitavom svijetu, da je to zemlja naša, da je to krv naša i da se je nikad ne ćemo odreći, nikad je zaboraviti. O njoj ćemo uvijek govoriti; pričat ćemo djeci o njenim krasotama i učiti je, kako valja da je ljube; spremat ćemo mlada svoja pokoljenja na veliki jedan i neminovan dan, na dan otkupljenja i oslobođenja drage naše kćeri Alzacije - Lorene . . .

I tako se je zaista dogodilo. Četrdeset i osam godina gospodarili su i harali bahati njemački pobjednici po Alzaciji. Četrdeset i osam godina trpjeli su mali alzački Francuzi poniženja, šibe i progone doklođenih pruskih učitelja. Punih četrdeset i osam godina čekali su Francuzi na dan odmazde . . .

Taj je dan konačno došao. Tisuću devet stotina i četrnaeste godine planuo je ponovno veliki rat. Francuzi bijahu spremni. Njih je vodila samo jedna misao: oslobođenje alzačke braće. Četiri pune godine borili su se kao ljuti lavovi. Borba bijaše strahovita, da povijest slične ne pamti. Nijesu popustili, dok nijesu dušmanina potukli do nogu i oslobodili svoju dragu sestru, francusku pokrajinu Alzaciju.

Alzacija je danas sretna u krilu svoje prave majke domovine. Mali Alzačani smiju opet govoriti svojim materinskim francuskim jezikom; imaju opet svoje francuske škole; pjevaju svoje pjesme; mole se Bogu slobodno u jeziku svojih otaca, i sretni su, neizrecivo sretni, što su se nakon četrdesetosamgodišnjeg robovanja otresli nametnika . . .

*

O rodoljubivim malim Alzačanima čuo sam nekad jednu priču. Lijepa je, pa ću da vam je ispričam! Zbivalo se to prije šezdeset godina za francusko-njemačkog rata. U nekom alzačkom selu sve je vrvjelo od vojnika. Nijemci su se približavali, tjerajući pred sobom ostatke razbijene francuske armade. Seoska su djeca bila u školi, ali nijesu mogla ništa učiti zbog silne grmljavine topova. Učitelj ih je mirio, izlijećući svaki čas pred vrata, da vidi ne dolaze li već možda dušmani. Najednom se naglo povratu u razred.

»Žurno, djeco, završit ćemo školu. Dušmanin je pred selom. Pođite odmah svojim kućama i ne izlazite u selo, da ne nastradate.«

Djeca su u brzini pograbila knjige i pisanke i već htjela da se razbježe, kad li ih učitelj još jednom nagovori:

»Hoću da vam reknem još jedamput: zbogoin! Ostavljam vas, jer ste vi još premaleni, a da bi mogli samnom. Mene zove domovina. Priključit ću se braći, koja uzmiču i braniti svaku stopu drage naše francuske domovine . . .«

»A hoćete li nam se opet vratiti, gospodine učitelju?« pitahu djeca plačljivim glasom.

»Hoću, hoću, vratit ću se s drugim Francuzima, da vas oslobodim i istjeram dušmanina iz vašeg sela i iz čitave Alzacije.«

»Ne zaboravite nas, dragi gospodine! Dođite nam opet, svakako dođite!«

»Ne ću vas, djeco, zaboraviti, nikad, nikad! Nikad ne će Francuska zaboraviti svoje drage kćeri Alzacije. A sada još jednom: zbogom, dragi moji mali prijatelji, zbogom. Ne zaboravite nikad Francuske!«

Učitelj ih u hitnji sve od reda suznih očiju zagrlji, a zatim pohrli za ostacima francuskih četa, koje su hitra koraka uznicale pred daleko nadmoćnijim neprijateljem.

Djeca su već htjela da se razbježe kud koji, kad li se digne mali Pierre i reče:

»Drugovi, učinimo što možemo! Kliknimo još jednom: Živjela Francuska!«

»Živjela Francuska! Živjela Francuska!« zaori školom . . . Vani su već praskale selom njemačke puške.

»Još nešto«, predloži mali Jean. Napisat ćemo i na tablu: Živjela Francuska! Neka znade neprijatelj, kako ga mali Alzačani dočekuju!«

I za čas bljesnu preko cijele table bijela i lijepo zaokružena velika pismena: Živjela Francuska!

Djeca su htjela već da izlete, jer bijaše krajnje vrijeme, ali ih zadržala mali Jacques. Bijaše to sitan dječarac velikih pametnih očiju.

»Stanite, drugovi, još čas! Lijepo se koči na crnoj tabli ime naše drage domovine. Ali doći će neprijatelj, uzeti spužvu i Francuske više ne će biti!«

Djeca se uozbiljiše. Doista za jedan sat više ne će biti na ploči onog lijepog usklika.

»Nego učinimo ovako«, nastavi Jacques, »okrenimo tablu na drugu stranu. Doći će dušmanin i ništa ne će vidjeti. Ali mi ćemo svā znati što govori tabla. Nijemac ne će ništa čuti, ali mi ćemo uvijek slušati glas crne table, koja će iz svog kuta klicati u lice dušmaninu, i danju i noću: »Živjela Francuska! Živjela Francuska!«

»Živio pametni Jacques«, klikne sva škola, oduševljeno pozdravljajući njegov predlog. I što bi okom trenuo, desetak je ručica skinulo tablu, preokrenulo je, a da bude što sigurnije, da je ne će nitko više okrotati, zabiše je čavlima o zid.

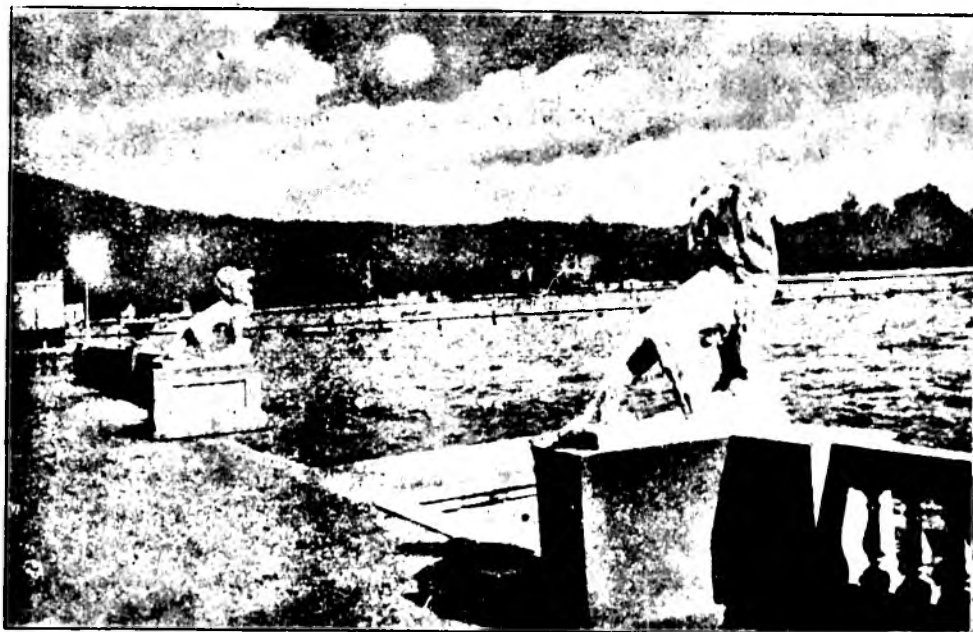
Tek što su svršili, sruše se školska vrata. Razbio ih kundakom nekakav grubijan, njemački kapral. Djeca se razbježuše poput preplašenih ptičica . . .

Minula je godina dana. Alzacija ne bijaše više francusku pokrajina. Njome je gospodario Nijemac. U školi se više nije smjela čuti francuska riječ. Došao iz daleka kraja hladni neki i osorni Prus i zabranio djeci francuski govoriti. Psovao je Francusku, šibao djecu i pisao na tablu nekakva uglasta i tvrda njemačka pismena. Mali Jacques, Pierre, Jean i sva druga djeca samo su se ispod oka značajno pogledavala. Ona su čula usklik, koji učitelj nije čuo. Iz kuta se javljala crna tabla. Na sve učiteljeve grdnje i psovke ona je jednako odgovarala: Živjela Francuska! Živjela Francuska! A djeca su je čula i u sebi to ponavljala.

Vrijeme je prolazilo. Radao se novi naraštaj. Pierre, Jacques, Jean i drugi njihovi drugovi, davno su već napustili školske klupe. Na njihova su mjesta došli mladi dječaci. Ali i oni su bili upućeni u slatku

tajnu crne ploče. I u njihovim je nšima zujala tajanstvena riječ, oduševljen usklik Francuskoj.

Minulo je deset godina, pa dvadeset i trideset i četrdeset, a Francuska još nije dolazila da oslobodi Alzaciju. Nekadašnji dječaci bijahu napola starci, pokriveni sjedinama. Krasnih časova iz djetinjstva, dok je još u selu bila francuska škola, i dok je među njima bio njihov učitelj, jedva se još sjećahu. O tim su lijepim vremenima govorili samo za tih večeri, pričajući unučićima svojim, sokoleći ih i bodreći da ustraju i izdrže, jer dan oslobođenja jednom će ipak morati doći . . .

LIJEPA NAŠA ISTRA: Uvala ruža kraj Pirana na zapadnoj obali.

Jednoga se dana u blizini sela oglasiše opet topovi. Njihova je rika dolazila sa zapada, iz Francuske. Po selu su bježali vojnici, ostaci razbijene njemačke vojske. Pobjedonosna se francuska armada približavala. Starci Jacques, Jean i Pierre sastali se s drugim starcima na trgu. Plakali su od radosti i sreće. I spominjali se djetinjstva. Razgovarali o rastanku s učiteljem i o događaju u školi. Čekali su braću Francuze, oslobodioce. Najednom se na cesti ukazao plave odore francuskih vojnika. Starac zvonar, koji se bio popeo na zvonik, da prije ugleda braću, potegnu sve konope odjednom. Zvona zazvoniše gromko, snažno kao nikad prije. Žilama starog zvonara zakolala je nova krv, mlada i snažna. Vukao je konope ko dvadesetgodišnji mladić.

»Živjela Francuska! Živjela Francuska! izvije se iz stotina grla staraca, žena i djece.

»Živjela Francuska! odazva se poput orkana, dolazeća vojska.

Ljudi su plakali. Vojska, ona junačka, pobjedonosna francuska vojska, također.

U taj se čas na kraju trga ukaza neobična povorka: oko pedeset dječaka nosilo je crnu, trošnu već i bršljivu školsku tablu. Na tabli se bijelila lijepa i zaokružena pismena: Živjela Francuska!

Bijahu to ona pismena, koja su zakovana i čavlima zabita čekala prvih četrdesetosam godina ovaj veliki dan. Dan uskrsnuća svoga i cijele francuske Alzacije.

Ernest Radetić.

Mali od foguna.*

Pređragi moj Mate,
Evo ja ti pišem
I misleći na te
Jednu suzu brišem.

Zdrav sam hvala Bogu,
Sretan u zanatu;
Tužit se ne mogu
Na rad i na platu.

Pluća mi se šire
Kô rep od pauna —
Čisteći krumpire
Okolo foguna....

Mrva šale — s kuta!
Pa će suze stati;
A sad nešto s puta
Mojem dragom Mati:

Vidio sam svijeta,
Srca ti se hvata:
Svud ljepota dljeta,
Kista i zanata:

Veliki zvonici.
Zgrade s mnogo kata,
Sjajni spomenici
S krunama od zlata.

Mostovi na rijeci,
Luk im kraje spaja,
A na njima sveci
S ključima od raja

Ljudi izučeni,
Djeca dobri druzi,
Al su ipak meni
Najdraži Francuzi.

Kud smo s brodom prošli
I u luci stali,
Svud bi k meni došli
Ti Francuzi mali.

Nisam znao, Mato,
Reć im nego: Zdravi!
A oni bi nato:
»Viv la Jugoslavi!«

I naš paron Marko
Brisao bi suze,
Pa zavoljeh žarko
Te drage Francuze.

— — — — —
Prošli smo Anconu,
A na jednu milju:
Nicu, Barcelonu,
Maltu i Marsilju.

A zaljev Liona?
Smiluj mi se Bože:
Bacan bez pardona
I mokar do kože!

Al na kojoj ruži,
Kaži, trnja nije?
Koga more služi,
Neka ga i bije!

Pišem s jednog grada
Gore na sjeveru,
Otkud ćemo sada
Poć za Ingilteru.**

* Vidi priču o malom od foguna u 2. broju Malog Istranina.

** Engleska.

A kad na povratku
Svratimo u Nicu,
Poslat ću mom Matku
Jednu razglednicu!

Pozdravljam te lijepo
I pozdravi Kruna.
Tvoj brat Crvić Bepo,
Mali od fegune.

Jos. A. Kraljić.

Pustinjakovo zvonce.

Karavana putovala je već osmi dan po beskrajnoj pješčanoj pustari. Polazila u neki dalek grad, znamenitu trgovačku luku na obali Indijskoga Oceana. U karavani bilo do dvjesta deva i dromedara nato varenih velikim sanducima i škrinjama. Trgovci prenašali u grad svilu, pamuk, čaj, voće i mnogo drugih stvari. U gradu imalo se sve to ukrcati na velike lade i parobrode i odaslati u druge strane svijeta. Uz trgovce bilo i putnika, koji su polazili u različne krajeve po poslu i na zaradu. Bilo tu radnika i zanatlija svake ruke, pa mornara, svećenika, žena i djece. Trgovci i putnici jašili neprekidno na devama, dok bi vodići svako toliko sjahali i upravljali karavanom umorno dižući noge po žutom i žarkom pijesku neizmjerne pustare. Sunce žarilo i palilo, a put tegotan, dalek i beskrajan. Oaze rijetke, razdaleko jedna od druge, i to su jedina mjesta, gdje se u pustari mogu ljudi odmoriti.

Karavana micala se lijeno. Iz daljine izgledala kao neka duga siva zmijurina, što je izmiljila iz svoga skrovišta, da se okupa u onoj mirnoj žutoj razini zamučena mora.

U suton devetoga dana doputovali putnici do neke oveće oaze. Oaza izbila na pješčanoj pustari poput zelena otočića, a na stotine i stotine kilometara daleko od mjesta, odkud su putnici otputovali. Visoka stabla s velikim i širokim lišćem prekrila malen prostor, na kojemu se već odmaralo bezbroj deva i putnika, koji su tuda bili na prolazu.

Karavana uđe u oazu. Trgovci i putnici plegli ispod stabala odmarajući se razgaljenih grudiju na pijesku i travi. Žene razmatale svežnje, otvarale torbe i nudale hranom i pićem. Vrućina ponešto popustila. Čula se vesela pjesma mladarije i smijeh odraslih, kojina je dobra kapljica razvezala jezik i razigrala srce. Djeca se razbježala po šumi kud koji. Nekoji i zaspali. U jedan tren oživila oaza, kao da se u nju uselio čitav grad. Sitne travčice drhtale od sreće i uzbuđenja, a deve se pogledavale i primicale glave jedna drugoj, kao da si nešto šapću o veselju i sreći putnika i svojih gospodara iza toliko dana mukâ i patnji.

Kasno u noć krenula karavana dalje. Oaza ostala i opet pusta i mrtva. Svuda uokolo vladala grobna tišina, samo što se još u daljini čula pjesma putnika, koji su odmicali sve dalje i dalje u tamnu beskrajnu pustaru.

Sjutradan, još prije izlaza sunca budio se na rubu oaze dječarac velikih modrih očiju i duge kovrčaste kose. Bio je to Abdon, jedini sin

siromašnih roditelja, koji su putovali s karavanom u daleki grad. Cijelu je noć prospavao pod visokim stablom i slatko snivao o dalekim stranama i lijepom gradu, kuda je prvi puta putovao sa svojim roditeljima.

Svi su otputovali, samo je ostao on na onome osamljenom zelenom otočiću u žutom pješčanom moru, na stotine i stotine kilometara daleko od rodnoga kraja. Roditelji i putnici otputovali su u uvjerenju da je i on uz njih. Tko da i pomisli, da se neće probuditi u onoj gužvi i viču, kad se karavana spremala da nastavi put. Ali Abdon je ipak nije čuo; on je tvrdo spavao sve do zore. A sada je ostao sam i nitko se neće sjetiti na njega. U karavani ima mnogo djece. Jašu po dvoje i troje zajedno i mjeste se po volji. Sad su na jednoj, sad opet na drugoj devi i nitko ne pita gdje je tko. Stariji su opet zajedno, možda za pedeset i više deva iza njih. Karavana putuje, deva koračaju jedna za drugom, putnici noću razgovaraju i pjevaju, pa nikome ni na kraj pameti, da ispituje i istražuje tko je na kojoj devi.

Mali je Abdon to dobro znao. Znao je, da će ostati zaboravljen od roditelja i od ostalih putnika. Nitko neće opaziti, da ga nema. Roditelji potražiti će ga istom kad stignu u grad; a to će biti nakon četiri ili pet dana. Bit će prekasno. Dok dođu po njega proći će osam do deset dana, a tada bit će Abdon već mrtav; poginut će od gladi i žeđe.

Siromašni je dječak plakao na rubu oaze i dozivao slatkim imenima svoje dobre roditelje. Srce mu se kamenilo od tuge i boli, a smrtni znoj cijedio mu se niz blijeda i zaprepašćena lica. Što će i kuda će bijedan? Poći za njima? Poginuo bi na putu. A put dalek i kako da pogodi u onoj beskrajnoj i jednoličnoj pustari. Čekati dok dođe druga koja karavana? A hoće li doći i kada će doći?

Abdon je dugo plakao i razmišljavao, a misli bile mu sve crnije i crnije. Kudgod bi pogledao, dolazila mu pred oči smrt. U njegovoj duši gorilo nešto, što mu prodiralo do u mozak. U mozgu ga grizlo i trgalo, a onda silazilo sve niže i niže i hvatalo ga za grlo, kao da će ga ugušiti. Na časove vraćala mu se svijest, a tada mu bivalo i gore. Kad bi bilo hrane izdržao bi dok se karavana vrati, ali u torbici mu još samo malo tvrda kruha i čutura vode. Pojest će i popiti i to, a onda će umrijeti u najvećim mukama. Njegovi roditelji naći će ga mrtva, kad se vrate iz grada, da ga potraže. Plakat će za njim i zakopati ga u onoj oazi, daleko od rodnoga kraja. Tu će sagnjiti njegove kosti, a grob ostat će mu zaboravljen i zapušten, bez križa i spomenika.

Ovakove su misli iskrsavale u mozgu maloga Abdona, ostavljajući ga bez nade i utjehe na rubu groba, što se pred njim otvarao u čitavoj svojoj strahoti. I već je htio da legne i da tako pričeka smrt, kad mu se pričinila da nešto u njemu govori: »Ustani! U oazi nema ti spasa! Nastavi put i možda ćeš susresti one, koji će se vraćati iz grada da te spasu!«

Ohrabren tajanstvenim riječima, skoči na noge, kao da se probudio iz teška sna.

— Idem! uzvikne glasno.

— Idem, dogodilo se samnom što mu drago. Ovdje mi nema spasa dok bi na putu mogao susresti koju karavanu. Poći ću i tražiti spasa, dok ne padnem mrtav na gorući pijesak.

Kad je sunce najviše pripicalo, uputi se Abdon dalje. Njegove su nožice koracale po vrućem pijesku kao da ga se i ne dotiču. Pijesak škripio ispod nogu i izmicao na sve strane, a u čuturi pljeskutala voda uz neki pritajeni i mukli tutanj, kao da i ona plače nad gorkom sudbinom maloga Abdona. Abdon nije sve to ni vidio ni čuo; on je jurio dalje poput probudjena vjetra kupajući se u znoju, što mu je zalijevao oči i ulazio u usta. Tako je išao sve do noći, a kad je zanoćilo baci se umoran i iznemogao na pijesak. Ispod glave podmetnuo torbicu i tako prospavao na tvrdu ležaju do u zoru.

Čim je stalo svitati, ustane i uputi se dalje.

I opet koračao cijeli dan, uvijek prema istoku, kuda su pošli njegovi roditelji s karavanom. Tako se bar njemu pričinjalo.

Četvrti dan bio mu najgori. Noge mu stale klecati i on oćuti, da mu se približuje čas, kad će se srušiti na pijesak, da se više ne ustane. Torbica bila mu prazna. Kruha nije okusio dva dana, a posljednju kapljicu vode ispio još prije zore, kad se probudio. U grlu ga peklo, kao da će mu izgorjeti.

Abdon nije ipak sustao. Koraci mu postajali sve manji i teži, ali on je išao sve dalje i dalje u nadi, da će ugledati gdje god karavanu ili doći do oaze, u kojoj stanuju ljudi. Nada mu ostajala neispunjena; karavana nije dolazila, a oazi nigdje traga.

Kad je uveče po običaju legao na pijesak, da se odmori i prospava do u zoru, pričini mu se, kao da su mu noge okamenjene, pa da ga vuku u strašan i crni bezdan. Na mahove staje, a on tone sve dublje i dublje pritiskivan nekim nevidljivim rukama o slabašne i izmućene grudi.

Abdona je svladao umor i prikovao uz žuti pijesak. Disanje mu bivalo sve slabije, dok mu se vjede spuštale i zatvarale mu one velike modre oči, što su već četiri duga dana neumorno tražile spas i utjehu ojadenoj duši.

Prve su zvijezde drhtale kad se Abdon iznenada trgnuo i uspravio na časak svoju umornu glavicu. Iz daljine dopirao do njega glas zvona. Ispočetka pričinjalo mu se, da je to samo obmama, ili zujanje u njegovim ušima od umora i iznemoglosti, ali što je dalje slušao sve se više uvjeravao, da je to uistinu glas zvona. Glas je postajao sve jasniji. Razabiralo se već i ono zujanje i talasanje zveka, što prati zvonjavu, kad se zvono užurba i zapjeva na zvoniku.

— Zvono u ovoj pustari! — začudi se dječak i stane drhtati. — Je li to zvono, ili su samo duši poginulih, što ih je zatekla smrt u ovome kraju?

Ali zvono zvonilo i dalje, sve jaće i jaće, kao da ga zove k sebi.

U Abdonovoj duši iskrsnu nada u spas. Srce mu stade življe kucati. I kao da mu netko skinuo s nogu i grudiju teške okove, skoći na noge i stane koracati prema onoj strani, otkud je dopirao glas zvona. Noge su mu i opet brzale, kao pred četiri dana, kad je otputovao s ruba

oaze. Nada u spas ulijevala mu novu snagu i nosila ga po pješćanoj pu-
stari, kao da po njoj plovi mekana pahuljica na brzim krilima vjetra.

Oko ponoći doputovao do neke velike šume. Zvono je još uvijek
zvonilo, ali sada iz takve blizine, da se čulo i struganje konopa i uzdasi
zvonara.

NAŠE MAJKE: Narodn nošnja iz Kanfanara u srednjoj Istri.

Dječak uđe u šumu. Pred njim ukaže se kućica sagrađena u obliku
erkvice s visokim tornjem na pročelju. Čin je došao do nje, prestane
zvonjava. Vrata se otvore, a pred njega izade neki časnii starac, po-
grbljen, sijed i biljed kao vosak. Zaogrnuo se dugom, ernom mantijom
i opasao trostrukim konopcem, što mu vislo u dva traka do nogu. Na
prsima mu naslikana zlatna zvijezda s bijelim krstom u sredini. Pruža-
jući dječaku držeću ruku, progovori starac umilnim glasom:

— Dobro mi došao, dječaače!

Abdon je stajao na pragu kao okamenjen i s nekim strahom gle-
dao starcu u oči.

— Ne boj se sinko! — nastavi starac. — Zvao sam te, da te spasem
od muka i smrti. Znam tvoju tugu i nesreću.

Ove riječi osokole dječaka i on obaspe vrućim cjelovinom košćatu ruku časnoga starca.

Starac ga povede u kuću. Usred sobe bio je prostrt stol, a na njemu svake blagodati božje. Ugodan miris pečena mesa i žuta zrela voća širio se po sobici i mamio k sebi analoga Abdona, koji je u četiri dana pojeo samo komadić kruha i ispio čuturu vode.

Sjedi i jedi! — ponudi ga starac pokazujući mu visoki mekani naslonjač na čelu stola.

Dječak sjedne i počne slasno jesti.

Kad se najeo i napio, povede ga starac u oveću pokrajnu sobu. U sredini sobe okretala se u zlatnu obruču golema staklena kugla. Okolo nje gorjele bezbrojne voštane svijeće. Čim bi jedna utrnula, užgale bi se do nje od sebe dvije ili više njih goreći većim i sjajnijim plamenom.

Abdon uzmakne, a onda se zaustavi na pragu sobe i sav smućen i zaprepašćen zapita:

— Što znače ova kugla i ove svijeće?

— Kazat ću ti. — odgovori starac i pruži mu ruku, pozivajući ga da ga slijedi.

Dječak uđe za starcem, gledajući začuđeno po sobi. Osim kugle i svijeća nije u sobi bilo nikakova namještaja ni ukrasa. Zidove prekrili veliki i teški crni zastori, a na svakomu u sredini velika zlatna zvijezda s bijelim krstom u sredini. Kroz otvor na stropu u sobu ulazila sjajna zraka, na kojoj se odmarala kao snijeg bijela golubica.

Starac stane pred prvim zastorom i povuče ga naglo. Iza zastora bilo je veliko zrcalo. Abdon se primakne starcu i pogleda u zrcalo. Pred njegovim očima ukaže se u zrcalu neizmjerena pješćana pustara posijana zelenim oazama. Bezbrojne karavane križaju po njoj na sve strane, svaka u drugom smjeru, u daljini vidi se plavo more, a na njemu velike jedrenjače i parobrodi. Na obali mora bijele se sela i veliki gradovi, opasani visokim zidinama. Vide se i ljudi, koji ulaze u grad i izlaze iz njega.

Abdon je stajao zapanjen pred zrcalom i gledao u onu vreću karavana i ljudi, pa na more, na brodove i parobrode i na ona bezbrojna sela i gradove.

— Vidiš li dobro? — zapita ga odjednom starac, koji je stajao iza dječaka.

— Vidim.

— Vidiš li onaj veliki grad na obali sinjega mora?

— Vidim, — odgovori dječak ponešto slabijim glasom.

— Ono je grad, u koji putuju tvoji roditelji s karavanom.

— Moji roditelji! — usklikne dječak i zaplače.

— Da, tvoji roditelji. Oni su u onoj karavani, što se približuje gradu. Otac jaši na devetnaestoj, a majka na dvadesetoj devi. Raspoznavaš ih?

Dječak se gušio u plaču. Dobro je raspoznavao svoje roditelje i vidio im svaku kretnju. Majka veselo razgovarala s nekom drugom ženom, dok je otac bezbrižno gledao u visoke tornjeve i zlatne kupole, što se dizale visoko nad zidinama i visokim palačama.

Karavana se zaustavi pod gradskim zidinama. Trgovci i putnici sjašili, a deve polegle u hladu. Djeca veselo trčala roditeljima. Abdonovi roditelji trče naokolo, raspituju i traže svoje dijete. Ljudi se uskomešali, hvataju se za glavu i pokazuju prema pustari. Abdonova majka pala je u nesvijest. Otac župa kosu, lama rukama i gorko plače. Dva su momka uzjahala na deve i vraćaju se u pustaru...

Starac pustinjak, koji je do tada gledao u sve blijede i blijede Abdonovo lice, provuče naglo zastor i stane tješiti dječaka, koji je ridao od boli i iznemoglo klonuo u njegovo naručje.

— Ne tuguj dobro dijete, — tješio ga pustinjak, primičući se velikoj staklenoj kugli usred sobe. Tvoji će se roditelji utješiti.

U to se kugla, što se do sada neprekidno vrtjela, za tren zaustavi, a bijela golubica uzdigne se po zraci i otrpne kroz otvor na stropu u tamnu noć.

Dječak je gledao pustinjaka pogledom punim pitanja.

— Znam što želiš! — reče starac. Protumačit ću ti. Evo slušaj: Kad se ova kugla zaustavi, polazi u svijet utjeha. Bijela golubica nosi je na lakim krlima i nevidljiva pušta se na rastučena ljudska srca. Ona je sada pošla, da odnese utjehu i tvojim roditeljima, koji je izmoliše. Još prije zore bit će oni utješeni i vjerovat će u tvoj spas.

Abdon je duboko uzdahnuo i zahvalnim pogledom gledao u milo starčeve oči.

Starac nastavi:

— Ova kugla, što se neprekidno vrti, predočuje ljudsko srce, koje nikada na miruje, već uvijek za nečim teži. A ovaj bezbroj svijeća, što oko nje gore, ljudske su želje. Čim koja ugasne, ispunjena je jedna želja. Ali ljudsko nezasićeno srce ne zadovoljava se time, već se u isti mah rađaju u njemu nove želje, upravo onako, kako vidiš, da se upaljuju oko kugle nove svijeće.

Starac na časak zašuti i posukne glavom, a onda nadoda:

— Tvoje je srce uvijek težilo za tim, da budeš vrijedan sin svojih roditelja. Rijetkost je to, milo moje dijete, koja zaslužuje najveću nagradu na onome svijetu, pa sam te s toga spasio i dozvao ovamo ovim mojim zvonom, koje se rijetko javlja u ovoj tužnoj i nedoglednoj pustari.

Pri tome povuče starac drugi zastor, a u zrcalu ukažu se tisuće i tisuće crvenih srdaca, koja su plivala u nekoj neizmjernosti uzdušnoga mora. U svakome vrvjelo bezbroj životinjica nalik na malene zmije sa velikom crnom glavom.

— Ovo su srca sviju onih, koji su sada na putu kroz ovu pustaru, — protumači starac dječaku.

— Pogledaj samo, koliko ima u njima želja i kako po njima vrve i kopaju... Ono malo srce u kutu, što se odijelilo od ostalih, tvoje je. U njemu plegao samo jedan sitan crvić i mirno spava. On mirno spava jer si postao vrijedan sin svojih roditelja; tvoja je želja ispunjena.

Kod posljednjih riječi poljubi starac dječaka u čelo, a onda pristupi k trećemu zastoru. Čim ga odgrne, uzvikne dječak od ushićenja i primakne se zrcalu. Pred njegovim očima ukaže se cvjetnjak neopisive ljepote. Usred cvjetnjaka bijelila se široka i glatka cesta, nad kojom se

nadvile gorostasne ruže, klinčaci, tulipani i zumbuli u sto prekrasnih boja. Uz rubove same ceste nanizali se gusti busovi zelene mažurane, sitnoga bosilja i mirišljiva smilja. Sa cvijeća otkidale su se latice i sipile za cestu poput mekanih raznobojnih pahuljica. Na početku šume zaigrale kolo prekrasne djeve, bijele i rumene, kao da se okupale u mlijeku i rumenilu rane zore. Oprave im, kao da ih satkale vile od bijelih snježanih pahuljica i zlatnih sunčanih zraka. Niz ramena spustile im se duge raspletene kose, što se sjale poput suha zlata. Podalje njih posjeli trgovci zakopani u draguljima, srebru i zlatu, a onda neki nasmijani ljudi, crveni u licu, kao crvene ruže. Uz svirku i hihot toče iz velikih bačava crveno vino i nudaju prolaznike punim bukarama i vrčevima. I sve što dalje, bilo je uz cestu sve ljepše i veselije. U ozadini šume dizao se strm brežuljak. Po njemu vijuga uska stazica do na sam vrhunac. A na vrhuncu sjaje zlatno žarko sunce. Pod suncem vode kolo momci i djevojke. Plešu, a noge im se ne dotiču zemlje. Do njih posjeli starci i djeca, pa veselo udaraju dlanovima, smiješe se i pjevaju. Oči im sjaju od sreće i radosti kao biserne kapljice jutarnje rose na ranim zrakama sunca. A na sve, Bože, sipi tiha sitna zlatna kiša ispremiješana zrnjem biserja i dragulja.

Abdon je duboko uzdisao i protezao ruke, kao da želi njima obuhvatiti svu onu raskoš i ljepotu.

Slika se naglo promijeni. Abdon protrne s užasa i odskoči nekoliko koraka od zrealca. Bože, strašna li prizora! Cvjetnjak pretvorio se u gustu stoljetnu šumu. Po stabalju veru se drača i kupinje s dugim oštrim trnjem, a suho se granje lana od sebe i uz strašnu buku i trešnju pada na zemlju. Bijela i široka cesta suzila se u usku stazicu. Uzduž šume, na obe strane oaze, ovile se oko debla stabalja i posjele na dračje grdne zmijurine i u groznoj gužvi i zaglušnom siktanju posizu svojim dugim ognjenim jezicima za prolaznicima. Čim ih dohvate, svižu se oko njih, piju im mozak, toče krv i lamaju kosti. Ljudi plaču, gužvaju se i tuku, viču, zapomažu i izdišu u najgroznijim mukama. Druge se zmiije spuštaju, bacaju se s granja na stazu i gone putnike u to pakleno kolo smrti. A stazom teče krvav potok noseći na sebi uvehlo cvijeće i ljudske živote. Samo na kraj šume, na onom brežuljku sjaje i nadalje žarko sunce i sipi zlatna kiša ispremiješana zrnjem biserja i dragulja.

Abdon je drhtao i jecao. Pustinjak odjednom provuče zastor, primi dječaka za ruku i reče:

— Smiri se dobro dijete!... One strašne zmijurine, što si ih vidio na rubu šume, rađaju se od onih sitnih zmiija u ljudskom sreću, što si ih vidio malo prije u drugom zrealu. To su puste ljudske želje, što vode ljude u onakovu propast, kakva ti se prikazala na rubu stoljetne šume. Stara je i vječita ona šuma, kao što su stare i vječite ljudske mane i grijesi...

Ova dva prizora što si ih vidio u ovom zrealu predočuju ti obmane i propast ljudskoga života. U prvome je sjaj i raskoš, što nas mame u grijeh, dok su u drugome muke, patnje i propast onih, koje ta raskoš i sjaj obmanu i dovedu u svoje kolo.

Onaj pak strmi brežuljak, što si ga vidio u ozadini slike sa zlatnim suncem na vrhuncu, bezgriješan je i srećan ljudski život. Tijesna je doduše i tegotna staza, što vodi do vrhunca, ali tko se do njega uspne, odmaraće se pod suncem sreće... U tvome je srcu usnula jedina zmijica, crvic, jedina želja, koja će te povesti kroz onu široku svjetnu cestu na brežuljak sreće. Neka se u tvom srcu ne radaju druge želje. Ne ogledavaj se cestom na sjaj i raskoš, da te ne obmanu i da ti se cesta ne pretvori u stazu, što vodi šumom jada, boli i propasti.

Starac umukne i izađe iz sobe čudotvornih zrcala, vodeći za ruku maloga Abdona, koji je još uvijek drhtao pred strašnim prizorom, što ga je vidio u trećem zrcalu.

Kod pustinjaka ostao je Abdon pet dana. Šesti dan otvori starac ponovo onu tajanstvenu sobu i odgrne zastor sa prvoga zrcala. Pred Abdonovim očima ukaže se opet ona neizmijerna pustara sa zelenim oazama, po kojoj su križale bezbrojne karavane, a na obalama bijelila se sela i gradovi. Starac je neko vrijeme šutio, a onda zapita dječaka:

— Vidiš li onu karavanu, što se udaljuje od grada, kud su pošli tvoji roditelji?

— Vidim, — reče dječak.

— Dobro, — nastavi pustinjač. — Ono je karavana, s kojom se vraćaju tvoji roditelji kući. Za četiri dana bit će u oazi, u kojoj su te ostavili.

Čim je to starac izrekao, uoči dječak svoje roditelje i stane kliktati od sreće i uzbuđenja cjelivajući starcu dršćuće ruke.

— Sjutra zorom poći ćeš na put, — nastavi starac. — Odavle do oaze su četir dana hoda. Dat će ti devu i poći ćeš tamo, da dočekaš svoje roditelje i da se s njima vratiš kući. Na putu pratit će te moje zvono. Dok mu čuješ glas, znaj, da nijesi pošao stranputicom i da ćeš doći u oazu. Kad ga ne budeš više čuo, skreni lijevo ili desno, njegov će ti se glas opet javiti. Čim stupiš u oazu, zamuknut će zvono, ali ti ga ne zaboravi, već neka te čitava tvog života sjeća svega, što si ovdje vidio i doživio, da ne bi skrenuo sa staze, koja te vodi na brežuljak sreće...

Sjutradan je Abdon suznih očiju zahvaljivao starcu i spremao se na put. Čim je uzjašio, počne zvono zvoniti, prateći maloga putnika, koji se udaljivao sve više i više od pustinjakove kolibe. Češće bi zvono zamuklo, ali čim bi Abdon skrenuo lijevo ili desno, oglasilo bi se opet te ga pratilo i bodrilo u onoj beskrajnoj pustari, kao da mu iz njega progovara dobra i plemenita pustinjakova duša.

Četvrti dan rano ujutro, dok su još zvijezde sjale, bio je Abdon u oazi. Zvono zamuklo, kao da ga progutalo ono neizmijerno pješćano more. Dječak je legao na zelenu travu i odmarajući se čekao roditelje. Već se u daljini vidjela karavana, pa je u njemu srce drhtalo s pomisli, da će uskoro zagrliti svoje mile i dobre roditelje i vratiti se s njima u svoj kraj rođenja. Kad je karavana bila nedaleko oaze, potrčeli joj dječak u susret i pade sav srećan i blažen u zagrljaj svojih dobrih roditelja. Dugo je Abdon plakao i jecao na njihovim grudima, a da nije

mogao progovoriti riječi. Kad se konačno stižala u njegovim grudima ona bura uzbuđenosti, bile su mu prve riječi:

Blago onome, koga prati glas pustinjakova zvona.

Josip A. Kraljić.

Strahovi.*

Bila je divna, topla noć. Krasna noć kakova može da bude samo u našoj Istri. Vani je svijetlio mjesec i razlijevao, po krovovima kuća, po šumama i njivama i po cijelom kraju, srebrne svoje trake, tako da se je činilo, e se čitava zemlja kupa u jednom srebrnom moru. Ja sam ležao u svom krevetiću kraj prozora i zirkao u svijetlu noć. Mjesečina je pala upravo po meni i ja sam se smiješio promatrajući okruglo lice mjeseca, koji je širio usta, kao da mi se smije i jednim okom namiguje.

Nešto podalje od prozora bilo je grmlje i u njemu slavuljevo gnijezdo. Znao sam ga već odavna, čak od onda, kad su ptice stale onamo nanašati prve slamke da spletu mekan ležaj mladima, koji su se imali izleći. Danas sam također pregledao gnijezdo: bijaše u njemu pet jaja sitnih posutih smeđim točkicama.

Slušao sam. Stari je slavulj divno pjevao. Bio sam uvjeren, da će svojim kristalnim glasom probuditi mlade u jajetu, pa da će se do sutra ujutro izleći

»Spi — spi — klokotić . . .«,

drhtao je bistri njegov glas i dizao se tanak, nekuda u vis, visoko, visoko, a meni je bilo tako ugodno, tako voljko pri duši, da bih mu bio, kad bih znao, da će me razumjeti, najradije odgovorio:

»Poj, — poj — poj, sve do sunca istoka . . .«

Bio sam kod kuće sam. Majka me je čvrsto pokrila, rekla mi nek spavam i otišla do ujaka u dućan, da kupi šibice, jer nije imala čime da sutradan potpali vatru.

Nijesam se bojao. Gledajući smiješno mjesечеvo lice i slušajući sitni pjev slavulja u grmu, zaboravio sam na čas sve priče o vješticama, o morama i vukodlacima, koji dave noću djecu . . .

Iz ugodnog me snatrenja trgnu zvuci iz kuhinje. Nešto je škripilo i micalo se.

»Da se nije možda došuljala mora, da mi legne na prsa, stane mi piti krv i izjede mi sree . . .« pomislim i zaustavim dah.

Buka u kuhinji nije prestajala. Sve je jače zavijalo, škripalo i udaralo, kao da se uvukao u kuću sam nečastivi — potari ga sveti križi! — pa da zvekeće lancima.

»Mamo slatka« — vrisnem i unotam plahtom glavu.

Nešto je u kuhinji lupalo, lajalo, zavijalo, smijalo se i plakalo, blejalo i mukalo sve u isti mah, kao da su se sve zvijeri ovoga svijeta stale međusobno klati. Čuo sam kako se ruče tanjuri, flaše, čaše i šalice i kako se razbijaju u tisuće sitnih komadića.

* Iz knjige: Neobične priče. Štampane u Trstu 1929. godine.

I slavulj pod prozorom kao da se preplašio te buke, pa je prestao pjevati, a ja sam se od silnog straha ledio, sve manje znajući za sobom i osjećajući kako padam u nesvijest i zamireni. Pred očima sam vidio samo nešto crvena, veliku vatru, ernoga i ružnog nečastivog s dugačkim isplažnjanim jezikom i zavnutim usovima. Cerio mi se u lice i protezao do mene svoje dugačke kosmate ruke s oštrim noktina.

Skvrčen kao klupko, s bradom među koljenima, pokriven plahtom preko glave, lagano sam se davio.

»A ča ti se je zgodalo, lipa krvi moja?« začujenu nad sobom mamini glas. Bijaše čula moj očajni vrisak, pa je žurno dotrčala kući. Upalila je svijetlo, otvorila vrata od kuhinje i imala što vidjeti: šareni onaj susjedov mačak, uvukao se kroz prozor u kuću i popio mlijeko, koje je mama za mene spremila na ognjištu. A kako je, lakomac, htio da poliče i posljednju kapljicu turio je glavu preduboko u limeni lončić i više je nije mogao izvući. Skakao je po kuhinji, mijaukao i zavijao, udarajući tom svojom neobičnom šubarom desno i lijevo, kujući uz to sve u šesnaest tanjura, čaše, flaše i zdjelice . . .

Od silnog sam straha bio već napola zamro, pa je mama imala dosta okapanja, trljajući me i škropeći hladnom vodom, dok sam se ponovno osvijestio . . . Da nije brže bolje došla kući, ne znam bi li me bila živa zatekla.

Kad sam joj kazao, kako sam mislio, da je došao po mene sam nečastivi s lancima i da su se poklale sve vještice s vukodlacima, ona se samo uozbiljila, pakazala mi prstom sliku anđela čuvara nad mojim krevetićem i rekla: »Dok te on čuva, ne boj se ni nečastivoga ni vještica!«

Od toga mi dana nikad više nije pričala strašljivih priča, a kad bi me tko stao plašiti, da će me vještica ili vukodlak, samo bi ga pogledala i otresla se na njega: »Ne straši mi dijete!«

I pravo bi kazala! Djecu se ne smije plašiti! Ernest Radetić.

U nekom kraljevstvu . . .

U nekom kraljevstvu živjele su u zajednici lisica i vučica. Bile su nerazdružive i u svemu složne i jednako odrješite. Rijetki im je plijen izmakao, a gdje ne bi pomogle njihove slatke riječi i obećanja, uporabile bi svoju snagu. U tome ih bodrio stari vuk, uvijek rječit i razvikan, ako i plašljiv, boležljiv i iznemogao.

Jednoga lijepog sunčanog dana zapita lisica vučicu:

— Vidiš li dobro, družice?

— Vidim, tetice, vidim.

— E, pa gledaj. Na onoj obali tamo pase janje. Milo je i lijepo ugojeno.

— Gledam ga ja već dugo, tetice, al se bojim onoga kršu, što se diže nad livadom.

— Krša se bojiš, kukavice! — razjedi se stari vuk. Pa što te na njemu plaši? Zar leglo šišniša i gamadi? . . . Pozovite janje i ono će vam doći!

— Janješće, milo janješće! — pozove lisica.
— Meeeee! — odazove se janje pridignuv sa zemlje svoju lijepu glavicu.

— Ne bi li ti k nama, da se zajedno poigramo i provedimo! — dovikne mu vučica. — Slatka je ovdje travica, najest ćeš se i odmarati na našoj sunčanoj obali.

— Nijesam gladan, a da i jesam, vi mi ne bi mogle pomoći. Ta već ranom zorom čujem vaša stada kako plaču gledajuć požudno na naše zelene livade . . . A i majka mi je ovdje, koju ne ću ostaviti.

— Ne ćeš! Vidjet ćemo! — uzavri vučica i potrči na suprotnu obalu praćena lisicom i hrapavim glasom staroga vuka:

— Brže, brže! Zakoljite to kudravo svinjče!

Janje zableji očajno i potrči niz livadu.

Uto istrči iz krša lav, navali na vučicu i lisicu i razdere ih.

Stari vuk, koji je sve to posmatrao iz svog brloga, začudi se, za prepasti i uzdahne bolno:

— Zemlja janjadi i — lavova!

Jos. A. Kraljić.

Pisma naših malih prijatelja.

Prvo pismo, koje nam je stiglo bijaše ono malog Sime Milićevića iz Vrginmosta. To vam je junak. Istrgao iz školske pisanke list papira i uspisao se, da je milina.

»Dragi gospodine uredniče,« piše nam on. »Svi mi znamo za Istru i za male Istrane tamo, koji nemaju svojih škola, ni svojih učitelja, te kojima je zabranjeno govoriti u svom materinjem jeziku. Mi smo i prije često govorili o njima, ali otkako nam je došao »Mali Istranin« spominjemo ih se još više. Molimo vas pošaljite nam 22 komada prvog broja »Malog Istranina« jer svi moji drugovi hoće da ga imaju. Mi smo siromašni pa ne možemo da vam pošaljemo novac za cijelu godinu, nego ćemo vam slati svakog mjeseca po jedan dinar, dakle ukupno po 22 dinara mjesečno.

Čekamo s nestrpljenjem drugi broj i već skupljamo dinare, da vam ih odmah pošaljemo, čim ga dobijemo. Svi se moji drugovi jagne, tko će da vam piše, ali jer ne možemo svi najednom, to vam pišem ja u ime svih. Molimo vas, da nam odmah odgovorite.

Vita jela zelen bor, molim brzi odgovor!

Simo Milićević,

učenik III. razreda osn. škole.

Mi smo se dakako odmah požurili s odgovorom, na koji smo dobili drugo pismo, pa smo i na to žurno odgovorili i tako smo u živom dopisivanju. A da znate samo kako iskreno i toplo ti mali prijatelji Istre pišu. Ganuli bi vas do suza.

Nemojte misliti da nam pišu samo mali Vrginmošćani. O ne!

Pišu nam djeca iz Križovaca kod Vratišincea u Medumurju, odakle ih se oglasilo 42, iz Crikvenice 35, iz Raba 45, iz Draganića 50, iz Skrada 35, iz jednog zagrebačkog predgrada ravnih 97, iz Jakšića, iz Našica i uopće iz svih, svih krajeva prostrane naše i velike Jugoslavije.

Sva ta pismo ne mogu se ovdje objelodaniti, jer su tolika da bi nam zauzela pola Malog Istranina. Ali u svakom ćemo broju donijeti po koje, jer su mnoga od njih pravo biserje čiste i poletne djetinje duše, koja znade ljubiti rod i dom — daleko više još nego li kakav odrasli.

ČUDNOVATA ZMIJA. U nekim krajevima Afrike živi vitka zmija posve zelene boje, prozvana *Oxylophis aestivus*. Isprva se držalo, da živi na drveću, poput neke srodne joj zmije, ali se kasnije ušlo u trag njezinom pravom i neobičnom živovanju. Ona živi pod zemljom, samo što joj glava i 5 do 10 cm prednjega tijela viri iz zemlje. Tako stoji po nekoliko sati, naličec posvema mladici ili zelenoj klici kakve sočne biline. Male životinje, misleći po svoj prilici, da se radi o mladici ili klici, približe joj se, našto ih ona ulovi i pojede.

LIJET LASTAVICA. Vi ste djeco, već više puta promatrali lastavicu u létu, pa biste možda htjeli znati kolika je ta njezina brzina. Evo, reći ću vam, ali prije svega predočite si kratkoću jedne sekunde

Pomnim istraživanjem pronašlo se, da može lasta preletjeti u sekundi 58 metara. Prema tome trebaju lastavice, kad sele od nas u Afriku samo jedan dan.

PRVI TOP. Prvi top, koji je snagom baruta bacao kugle, uporabljen je u Metz u godine 1324. Prva puška rabljena je 1364. u Perugiji.

SATTOVI, KOJI GOVORE. Već pred više godina počeli su u Švicarskoj proizvodati satove, koji govore.

Džepni satovi, ako se pritisne jedno dugme, posve razgovjetno kažu, koliko je sati, a budilice su tako napravljene, da se u određeno vrijeme, kad budilica odzvoni čuje: »Šest je sati, ustaj!« Ima još budilica, koje dodaju: »Nemoj opet zaspati!«

Riječi dolaze otuda, što se u satove među male žice galvanizirane gume, na kojima su izrezane riječi zajedno sa satovima, kad treba da govore.

JEDAN KILOGRAM MUHA. Neki Englez, koji nije sigurno imao drugoga posla, proračunao je, da 28.000 muha teži jedan kilogram. Kolike li dangube, dok je nabavio tolike muhe.

KAŽNJENA OHOLOST. Neki knez došao je jednom u omanje mjesto, gdje ga ljudi nijesu poznavali. Ušao je u crkvu i sjeo u klupu kraj nekog mladog trgovca. Za vrijeme službe božje stade obilaziti crkvom zvonar, sabirući milodare. Knez izvadi dinar i metne ga pred sebe, čekajući dok dođe zvonar. Mladi trgovac, koji je sjedio do kneza, a ne znajući da je to knez, izvadi deset dinara, da ih daje zvonaru. Htio je time ujedno postiditi stranca, koji daje samo jedan dinar. Knez odluči da se malo našali s tim oholim trgovcem. Izvadi komad od sto dinara i položi ga kraj onog svog dinara. Trgovac ne budi lijen izvadi dvije sto-

tinjarke i posprdno se ogleda na kneza. Knez izvadi na to hiljadarku i dometne ju stotinjarki. Trgovac se rasrdi pa izvadi oš i drugu hiljadarku. Upravo se je u tom času približio k trgovcu zvonar i pružio škra- bicu, a trgovac slavedobitno pogleda u kneza, pa turi u škra bicu dvije hiljadarke, dvije stotinjarke i deset dinara.

U to pruži zvonar škra bicu i knezu, a ovaj uzme jedin dinar i baci ga u škra bicu, dočim sav ostali novac spremi opet u džep.

Kad je kasnije oholi trgovac saznao da je onaj stranac kojeg je on htio postidjeti, bio glavom sam knez, zastidio se sam svog čina.

ČOVJEK I VRABAC. Kad bi čovjek jeo tako često kao vrabac i razmjerno u onolikoj mjeri, izjeo bi na dan jednu ovcu, 24 kokoši i 6 purana.

PIJANICE MEĐU ŽIVOTINJAMA. Neki francuski prirodopisac pripovijeda, da imade i medu životinjama pijanica, a takovi su u prvome redu leptiri ili metulji. Oni naime sišu sok iz cvijeća, u kojemu ima alkohola tako dugo, dok iznemognu. Taj isti Francuz dao je leptirima rakije, koju su oni tako dugo sisali, dok nijesu bili posvema pijani, pa su onda spavali po više sati.

I MUHE GOVORE. Neki njemački učenjak tvrdi, da i muhe govore i da se međusobno sporazumijevaju. Nije taj govor ono njihovo zujanje, što ga i mi čujemo, već pravi govor, kojim se samo muhe razumiju. — Tako taj učenjak, a na nama je hoćemo li vjerovati ili ne.

TOPLINA MORSKE VODE. Najtoplija morska voda jest voda Crve- noga mora. Njezina toplina i na najdubljem mjestu ima 21 stupanj po Celzijusu.

UMIRANJE. Proračunano je, da umre svake godine 33 milijuna ljudi, što čini na dan 41.534, na sat 3.730, a na čas 62 duše.

OKAMENJENA ŠUMA. Na Azorima nalazi se već više stotina go- dina okamenjena šuma, koja zaprema površinu od 285 četvor. kilometara.

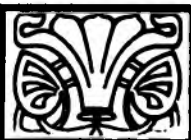
KRIŽ ISUSA KBISTA. Križ, na kojemu je bio razapet Isus Krist, pronađen je od carice Jelene, majke cara Konstantina, god. 325. u jani blizu brijega Kalvarije. Jedan dio tog križa, zajedno sa natpisom dospije u Rim, gdje se časti u crkvi S. Croce in Jerusalem, drugi dio dopremljen je u Carigrad, dok je treći dio ostao u Jerusolimu. Od tih triju dijelova dobili su mnoge čestice razni pobožni ljudi, mnoge crkve i t. d. Već za vrijeme sv. Ćirila Jerusalemskoga bili su komadići od Isusova križa rasprostranjeni tako rekuć po cijelome svijetu. Križari, vraćajući se kući, donijeli su tih svetih čestica dosta na zapad.

Jedan dio pločice, koja je bila pribijena vrhu glave Isusove, a na- pisana grčkim, latinskim i hebrejskim jezikom, nalazi se u Rimu u S. Croce in Gurus. Slova su crveno napisana na bijelome polju. Čitljiva je samo riječ »Nazarenus«, napisana grčkim i latinskim pismenima, dočim je hebrejskim pismenima ostao jedva vidljiv trag. Tako se isto od riječi »rex« dađu čitati samo dva prva slova, a od riječi »Bazileus« samo prvo slovo. Križ je bio načinjen od hrastova drva.

POSLOVICE SA ISTOKA. Jedna istočna poslovice kaže: Čovjek koji nešto zna i znade, da to zna, bit će srećan u životu. — Čovjek, koji nešto zna, ali nezna, što zna — podnosi mirno zločest život. — Čovjek, koji ništa ne zna i znade, da ništa ne zna, može provoditi kukavan život. — Čovjek pako, koji ništa ne zna, i ne zna, da ništa ne zna, provodi žalostan život.

VESELI KUTIĆ

Rade mudrijaš.

Baš vam je siromah mali naš Rade. Upravo je izvadio svoje igračke pa da će s njima u susjedovo dvorište, da se poigra s drugom djecom, kad li, eto nevolje! Došao mu nekakav debeli stric čak iz drugoga grada, pa hoće da ide s Radom u šetnju. A Rade baš ne voli mnogo tog strica. Krupan je to i debeli gospodin, koji duva kao mašina, dosadan je i sve ga smeta. Smeta ga sunce pa ljeti nosi crne naočale, smeta ga vrućina, smetaju ga muhe, a ma baš ništa mu nije po volji.

Odu vam oni tako u šetnju, pa u mjesni perivoj. Rade htio da skakuće, da se poigra, da sabire kamenčiće i zida, ali ne da dosadni stric. Legao stric na zelenu travu, a siromašni ga Rade morao hladiti šuširon i tjerati mu muhe s lica. Maše tako Rade, maše, da su ga već ruke boljele, a debeli stric zaspao i hrče kao lokomotiva.

»E, čekaj ti«, prisjeti se najednom Rade. »Ta čemu je onda ovdje vodovod, čemu vrtlareva štrcaljka?« I što bi okom trešuo, Rade si je pomogao. Dovukao cijev i utaknuo je stricu za vrat, a vrtlar otvorio pipac.

No to je bilo svježine da je milina! Prsnula voda stricu za vrat, pa kroz rukave, kroz nogavice od hlača i na sve strane.

Dabome da je sada stricu bilo hladno. A i muhe se razljetješe kud koja.

Veliki li je mudrijaš taj naš Rade, zar ne djeco?

ODGONETKA

zagonetke u 2. broju.

4	6	4	6
6	4	6	4
3	7	5	5
7	3	5	5

RAČUNSKA ZADAĆA.

Ako nekom broju pribrojiš 1, zbroj razdijeliš sa 4, a količniku pribrojiš 10, dobit ćeš 14. Koji je to broj?

ODGONETKA

Broj 15 ($15 + 1 = 16$; $16 : 4 = 4$;
 $4 + 10 = 14$).

**Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: Ernest Radetić, Zagreb, Boškovićeve
ulica 20. — Tiskara C. Albrecht (P. Acinger), Zagreb, Radićeve ulica 26.
Za tiskaru odgovara: Dragutin Šulce, Zagreb, Klajićeve ulica 4.**
